

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școalele popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : IOSIF MOLDOVAN	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Arad, Tökölly-tér 8. iar abonamentele casarului Iuliu Groșorean în Galsa-Világos.
---	-------------------------------------	---

Comitetul de redacție: Dim. Boarin, I. Borlea, Hersilia Cadarin, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Petru Colțon, Pavel F. Dărlău, Iuliu Groșorean, Teodor Marie, Ioan Crișan, Dim. Olariu, Dim. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean, Iosif Stanca și Petru Vancu.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

A XXI-a adunare generală.

Strânși cu însufletire în jurul steagului luat din mâna bravului nostru căpitan, căzut în lupta pentru ideal, prin adun. gen. a XXI-a, ținută în Arad la 17 și 18 Sept. a. c., în fața ilustrului nostru patron, rău informat despre activitatea Reuniunii noastre, și a tuturor factorilor importanți din organismul social la care aparținem, am raportat încă o victorie, poate mai strălucită decât toate cele din trecut, întru asigurarea încrederii și cinstitii ce i-se cuvine dascălului român, spre a se pute achiță cu demnitate de importanta lui încredințare.

Numai cel ce a petrecut cu atențiune activitatea desfășurată înde cursul celor două decenii trecute, și e încurat cu starea de atunci și de azi a școalelor și învățătorilor, își poate da seamă despre progresele ajunse, despre nobila intențiune și străduință a învățătorilor și despre importanța mare ce o are reuniunea noastră în viața culturală a neamului românesc.

Savantul profesor preparandial Dr. Petru Pipoș, mândru de succesele iubiților săi elevi, constată în plenul adunării generale, că: »Reuniunea, de un deceniu mai ales, este în deplin progres.« Asigură învățătorimea, »că institutul la care are fericirea să muncească este îndeplină armonie

cu Reuniunea, a cărei merite pentru biserică și neam sunt indiscutabile.»

Î. Preacuvioșia Sa părintele Archimandrit *Augustin Hamsea*, care ca fost director seminarial a luat parte activă la reînțemeierea Reuniunii pe bazele de azi, și a luat parte la multe adunări generale, plăcut surprins de cele văzute și auzite în adun. generală de acum, constată publice: »Că nici odată na văzut la adunările învățătorilor progresul vădit de acum«; iar Preacuviosul părinte protosincol *Roman R. Ciorogariu*, actualul director seminarial zice: »Că învățătorii adunați aici fac cinste neamului. Numai prin hărnicie și luptă aprigă se ajunge la progres. În această adunare vede o nouă scântee a vieții noastre naționale.«

Foile din localitate au dat deosebită atențiune mișcărilor culturale produse de învățători, apreiind în articlii speciali, cu zile și săptămâni înainte importanta lor misiune; iar în amănunțitele lor rapoarte, despre decursul adunărilor și a festivităților împreunate, fac următoarele foarte importante constatări:

»Duminecă și luni s'a ținut a XXI-a adunare generală a Reuniunii Învățătorilor din protopopiatele aradane I—VII. Această adunare s'a remarcat prin importanța ei. Învățători insuflețiți de misiunea lor s'au adunat să-și dea seamă despre munca lor de un an de zile. Prea sfinția sa dl episcop *Ioan I. Papp* a ținut să dea onoarea învățătorilor săi, prin înalta-i prezență la ședința de deschidere. Alături de P. S. Sale, Prea cuvioșii arhimandrit *Augustin Hamsea* și directorul seminarial *Roman Ciorogariu* cu întreg corpul profesoral dela institutul ped. teol. din Arad; asesorul referent școlar dr. *Gheorghe Ciuhandu* în calitate de comisar consistorial; delegația Reuniunii surori din *Timișoara*; protopopii *Vasilie Beleş* și *Procopiu Givulescu* și un ales public dintre intelectualii din Arad. Sala festivă seminarială și galeria erau tixite.

Învățătorii noștri pot fi mândri de onoarea ce li-s'a făcut. Au și meritat-o pentru că s'au prezentat ca un corp disciplinar și conștiu de chemarea sa, ca muncitori nu ca

poseuri. S'a observat o nobilă străduință de a aduce în discuțiune ideile conducătoare ale pedagogiei prin ce reuniunea devine o instituțiune de perfecționare a învățătorului.

Aceasta este calea înaintării, căci munca să onorează în sus și jos deopotrivă.

Ne bucurăm de acest spirit de muncă a învățătorimei pentru că în el vedem progresul școlii române de care este pendentă înaintarea culturală a poporului românesc.

Munca este lacomă, ia descopere nouă comori și din cât mai multe comori sufletești a descoperit, din atâta fi vine dorul a avea și mai multe. Ca lăcomia aceasta să nu degenereze în rapacitate să râvnească la mai mult decât ajung pulințele, e nevoie de orientări mai înalte și multilaterale. Pentru acesta ne-a înveselit prezența Prea sfinției sale cu statul său major în mijlocul învățătorilor, ce nu înseamnă numai pozarea adunării generale, ci îndemn real la muncă. Punctele de orientare cuprinse în măeastra conferință a corpului profesoral dela institutul pedagogic, ținută de cătră dl dr. Petru Pipoș, asupra pedagogiei lui Dr. Rein; tractarea telegrafiei fără sârmă de profesorul Vasilie Micula au înalțat auditorul în regiunile înalte ale științei dominante. Incadrarea lor în programul de muncă a învățătorilor a fost o norocoasă armonizare a școlii mame, institutul pedagogic cu fisa ei școală populară.

Oamenii goi cari nu știu să lucreze devin personali, să ceartă pe reglementări inutile și ajung la stări anarhice, oamenii cari au în sufletul lor un fond cultural capabil de muncă știu ce se lucreze, munca îi face impersonali să regulează de sine în procesul ei de desvoltare și-și are regulatorul său, adevărul, cel mai buu regulament.

Noi n'avem buget din care să finanțăm călătorii de studii, să ne aranjăm cursuri de specialitate, nici măcar să ne procurăm cele mai moderne mijloace de învățământ, cum li-să dă altora așa zicând de gata progresul numai să se îndure a-l primi. Din contră noi să semănăm pământul înțelenit și prin munca noastră așa zicând autodidactă să cunoaștem progresul științei pedagogice și să-l absorbim.

Școala mamă, institutul pedagogic, stă mai aproape de acele progrese, cum au dovedit-o și profesorii conferențieri, de aceea fica ei, școala poporală să se apropie tot mai mult de ea, ca să-și ia noi puncte de orientare în munca sa experimentală. Ne vom ridica prin noi înșine. Așa ne vom forma școala după talia noastră, pe care se va potrivi mai bine și va fi mai strânse de noi, de sufletul nostru românesc.

*In clipele de elevație ce ne-a procurat aceasta adunare generală, privim cu încredere în viitorul școlii române,**

»Biserica și Școala«.

»Intimpinată cu însuflețire și sprijinită cu dragoste din partea întregii noastre societăți aradane, Reuniunea învățătorilor din comitatul Aradului și a ținut ieri și azi a XXI-a adunare generală, bogată în momente frumoase și, desigur, sporind c'o pagină luminoasă analele ei. Două zile de elevație sufletească nu numai pentru învățători, ci și pentru noi, cari am avut fericita ocazie să ne întărim bunele credințe ce aveam în puterea sufletească a învățătorimei. *Ne-am convins înc'odată că această tagmă a noastră, care a primit una din cele mai mari răspunderi pentru viitorul neamului, depune conștiințioase și prea stăruitoare silinți în favoarea învățământului nostru popular și că reușește, în ciuda enormelor anevoinți ce întretaie în zilele noastre calea spre progres a școalelor populare, să salveze misiunea lor națională.* Soldați destoinici și credincioși ai unui mare ideal, ei înfruntă cu conștiința înălțată greul datoriei și ori cât e de des mărâncinișul ce-a năpădit ogorul școlar, ei știu să găsească un loc ferit nobilei plantații a culturii românești.

Ne place să credem că spiritul care a călăuzit manifestațiile din aceste două zile, va povățui și în viitor toți pașii învățătorimii noastre, până la deplina izbândă a idealului cărui sunt meniși și care ne este cel mai scump nouă tuturor.

Prezența P. S. Sale episcopului și a corpului profesoral diecezan, în frunte cu directorul seminarial, precum

și prezența celei mai mari părți a societății aradane la serbările învățătoresți, le-a dat o rară strălucire și învățătorii noștri se vor depărta dela adunare cu adâncă mângâiere, că pentru realizarea greii lor misiuni vor avea de aci înainte concursul întregii societăți românești, într-o măsură mai adecvată importanței hotărâtoare ce comportă pentru viitorul nostru soarta lor.

Publicul asistent a avut în această ședință ocazia să se convingă de seriozitatea preocupărilor cari stăpânesc azi pe învățători și s'a depărtat cu o iluzie mai bogat dela ședință».

„Tribuna“

»Din parte-ne nu putem îndestul felicita reuniunea arădană, care are membri atât de valoroși și prosperează atât de îmbucurător sub conducerea harnică a comitetului său.

În decursul ședinței de astăzi, luni, adunarea învățătorilor români a săvârșit un act foarte însemnat, care nu poate să rămână neremarcat, deoarece el dovedește iubirea, stima și dragostea și mai cu seamă recunoștința învățătorului român față de foștii lui profesori.

Adunarea în unanimitate a hotărât, că savantului pedagog român, mult regretatului profesor preparandial Teodor Ceonțea, să i-se ridice un monument în grădina seminariului, iar la cimiter o cruce, ambele din marmoră de Carara. Desvălirea monumentului și a crucei se va săvârși în anul viitor, cu prilejul adunării generale, care va avea loc în Arad, și a serbărilor centenare a seminariului ortodox român din Arad.

Astfel s'au încheiat frumoasele serbări ale învățătorilor noștri, cărora nu putem alta, decât să le aducem laudă pentru felul, cum ei cinstesc și păstrează cinstea și memoria regretatului profesor și marelui pedagog român Teodor Ceonțea, precum și pentru zelul și abnegațiunea cu care ei muncesc pentru luminarea mlădișelor neamului românesc!

Laudă și recunoștință se cuvine învățătorilor români, cari cugetă, simțesc și muncesc în spirit național românesc!

Trăiască bravii noștri învățători!

»Românul«

În fața acestor constatări, avem firma speranță, că vor dispărea multe din restricțiunile cari au împedecat munca noastră, focularul central din organismul nostru social își va potența binevoitorul sucurs, iar învățătorii nu vor întârzia a subordina cauzei sfinte, în servițiul căreia s'au angajat, interesele lor de oricenatură și se vor strânge și cu mai multă dragoste și însuflețire în jurul steagului ce ia condus până aci din isbândă în isbândă.

Sus să avem inimile!

Petrecerea învățătorilor în Arad a fost împărtășită de deosebită atențiune. Tinerimea inteligentă din loc, în frunte cu președintele ei Dl. *Dr. Cornel Iancu* și colegul său *Dr. Iustin Marșeu*, au cântat să îndulcească tot momentul acelora, cari în schimbul muncii lor au parte de preaputină recompensă și considerațiune, aranjând în onoarea lor un splendid banchet și un foarte frumos concert, despre cari pro memoria lăsăm să urmeze aici următoarele aprețieri estrase din foile locale :

Banchetul.

La ora 1 p. m. a avut loc în restaurantul hotelului „Crucea Albă“ un *banchet* festiv, de vre-o 200 de tacâmuri, într'o deosebită voie bună și cordialitate. Cele 15 toastări dovedesc însuflețirea de care toți comensanii erau pătrunși.

Pe când comunicativitatea sufletească se făcea tot mai vie, d. președinte al adunării, *Iosif Moldovan* ridică primul toast, și în câteva cuvinte călduroase, arată, că învățătorii, ca răspânditori ai luminei, ce isvorește dintr'un focular de cultură binemeritat dela înaltul tron înainte cu 99 ani, fac faptă deamănă de memoria binemeritaților lor străbuni, când își aduc aminte de Maiestatea Sa Gloriosul nostru rege *Francisc Iosif I*, care n'a întrelasat și dânsul a da dovadă despre înalta sa considerațiune cătră poporul român din Ungaria, prin sancționarea legii fundamentale, după carea se conduc azi destinele bisericii și a școalei noastre. Imploară darul lui Dzeu asupra Maiestății sale și asupra întregii case domnitoare.

Odată deschisă seria toastelor, urmează d. *Dimitrie Popoviciu*, care cu multă limpezime arată importanța solidarității dintre membrii învățământului, și cere unire totală. „Ne-am întrunit, ca

să judecăm lipsurile și nevoile poporului, și ca să stabilim noi orientări pentru viitoarea noastră activitate.

Trebuie să muncim jertfind totul, căci orice muncă cere jertfă“.

Arată, cum lupta învățătorilor este ajutată și întregită de preoți și închină pentru P. S. S. d. episcop al Aradului Ioan I. Papp.

D. Dimitrie Boar. Spune, că învățătorii dau dovezi de orice jertfe și închină pentru reuniunea Timișoarei și reprezentantul ei d. Iulian Lucaș.

D. Ștefan Roja, arată meritele preoților și închină pentru arhimandritul Augustin Hamsea. *I. P. C. Sa arhimandritul Augustin Hamsea* spune, că niciodată n'a văzut la adunările învățătorilor, progresul vădit de acum, bazat pe o mai luminoasă conștiință a datoriei lor. Crede, că învățătorii se vor ridica la înălțimea misiunii lor și cu ajutorul lui Dumnezeu, vor putea desvolta, în ce le compete, bunurile noastre naționale. Închină în sănătatea președintelui și a dascălilor

D. Iuliu Groșoreanu, arată cât de grele sunt sarcinile ce li-se pun și cere orientarea desăvârșită a tuturor învățătorilor în linia activității lor. Închină în sănătatea acelor cari sprijinesc și ajută pe dascăli în această activitate.

D. Iulian Lucaș, în numele Reuniunii timișorene, spune, că se fac tot mai strânse legăturile dintre dascăli și închină pentru merituosul președinte al Reuniunii aradane.

D. Pavel Dârlea, amintește de strădania celor bătrâni pentru a răspândi cultura. Închină pentru părintele Roman Ciorogariu și pentru corpul profesoral al seminarului.

D. Petru Vanču, înzistă asupra importanței învățătorilor; arată, că școala este ca fundamentul care se pune la o casă, dacă fundamentul e bun, casa va fi bună. Învățătorii formând nouile generațiuni, atârnă dela ei ca să scoată nu „fire de cucută cari să se rupă, ci fire de tort cari nu se rup cu una cu două.“ Arată că și societatea e datoare prin bunele moravuri să urmeze începutul făcut de școală. Aci amintește rolul presei pentru curățirea acestor moravuri și pentru răspândirea înainte a culturii adevărate. Închină pentru buna presă și pentru ziariștii buni.

D. Sever Bocu, șef-redactor la „Tribuna“ răspunzând, face o scurtă reprivire istorică în trecut, comparând vremile noastre cu vremile, când propaganda culturală o făceau în aceste ținuturi un Moise Nicoară, Milo, Pascali și alții, și arată rostul învățătorimei în aceste vremi de dureroase cumpene pentru noi, accentuând, că „un popor nu trăește prin forța politicei, ci prin aceea a culturii“. Arată meritul învățătorilor din comitatul Aradului. Închină pentru spiritul de solidaritate a învățătorilor.

D. Dimitrie Olariu, spune că treptat-treptat învățătorii au succese pe terenul activității lor. Inchină pentru intelectualii români, cari au dat atâta atențiune dascălilor cu aceasta ocaziune.

D. Nicolae Boșcai, Arătând însuflețirea poporului pentru școală, inchină pentru poporul român.

D. Mihai Vidu. Spune, că rolul părinților trebne să fie egal cu acel al dascălilor; arată înaltul rol al mamei asupra copiilor; inchină pentru femeia română.

Păr. Clorogariu. Spune, că învățătorii adunați aci fac cinstea neamului. Numai prin hărnicie și luptă aprigă se ajunge la progres. În această adunare vede o nouă schinteie a vieții noastre naționale. Ridică paharul în sănătatea fraților săi de luptă: învățătorii.

D. Ioan Berescu, redactor la „Poporul român”. „Vreau să picur câțiva stropi mai veseli, referitor la toastul ce s'a ridicat pentru presă și ziariști. Două motive mă fac fericit că sunt în mijlocul d-voastră: întâiu, că am fost și eu peste 20 ani învățător, deci mă aflu între colegi. Al doilea, că sunt și eu unul dintre cei mai modești ziariști, pentru cari d. Vancu a toastat. Eu țin să răspund ca pentru publicul cetitor. Precum împărații își închipue pe toți cetățenii de supuși, tot așa ziariștii își închipue pe cetitori. Despre ziariști și cititori să-mi dați voe să expun o pildă:

Lucrează plugarul nostru un an întreg până își vede grâu în snop, ca să-l poată duce acasă. Și la noi ardelenii „aratul grâului” e o sărbătoare. Bărbatul și femeia se îmbracă în hainele cele mai frumoase. Încarcă snopii pe car cu mare grijă, să fie în „coloane” drepte și pe dreapta și pe stânga, și înainte și înapoi. Greblează apoi fața încercăturii de o parte și de altă, de curăță patele ce atârnă și în scârțăitul din greu al carului pleacă spre casă: bărbatul, cu biciul pe umăr pe lângă boi și femeia, cu șorțul sumes în brâu, *vine după car*.

Și 'ntâlnește un domn strein p'un român ardelen cu carul încărcat, în mersul către casă.

Zice domnul:

„Frumos grâu ai nene!”

„Frumos dela Dzeu, dle, dar ce folos, că *vine secara după car*, — zice țaranul și trece mai departe.

Domnul stă pe gânduri apoi să ia după țaran să-l oprească, să-l întrebe de adâncul vorbelor că: *vine secara după car*.

Păi, uite ce-i domnule!

Înzădar duc eu grâu frumos acasă, că nevasta care *vine după car*, nu știe coace pâne, și din grâu îmi face *pâne de secară*..

Zic deci și eu, înzădar lucrează și muncește ziaristica noastră, înzădar își încearcă și își netezesc ziariștii grâul presei în coloa-

nele foilor noastre de orice nuanțe, dacă după carul încărcat al presei, vine public cetitor și din *grâul ziaristic* al anumitor foi, din neștiință, face pâne de secară...

Ridic paharul pentru publicul cetitor, cu dorința să ajungă acolo, ca din scrisele de grâu ale presei noastre, să nu facă pâne de secară. „Cel ce are urechi de auzit, să auză!“

D. Al. Vernescu, șef redactor la „Românul“ arată al doilea rol al învățătorilor, ca învățătorii să fie propagatori culturali ai societății întregi și întreținători ai bunelor moravuri. Inchină pentru marele *învățător* român Nicolae Iorga.

Banchetul a luat sfârșit la ora 4 sub cea mai frumoasă impresie, lăsând tuturor, pentru mai mult timp o bună dispoziție sufletească.

Concertul.

Seara la orele opt și jumătate în marea sală dela hotelul „Crucea Albă“ s'a dat concertul aranjat de tinerimea română în onoarea învățătorilor. Toate prevederile că acest festival, pregătit în vreme relativ scurtă, va fi unul dintre cele mai de seamă concerte românești din Arad, s'au realizat pe deplin. Programul bogat, dar mai ales reputația tinerilor debutanți, care era în parte stabilită înainte de ce ar fi făcut cunoștința publicului arădan, a atras un auditor foarte numeros dintre iubitorii de muzică, nu numai Români ci și străini.

Festivalul s'a deschis cu sonata D-dur a lui Schubert, cântată la vioară de d. A. Popescu, un vechiu cunoscut al publicului, care — ca în totdeauna — ne-a dat o probă strălucită a talentului d-sale în mănuierea arcușului. A fost foarte bine, mai ales în Menuet-ul lui Beethoven, iar cu doinele românești a stors publicului o adevărată furtună de aplause

Senzația zilei era însă debutul domnișoarelor *Dora Lepa* și *Lia Pap*. Cea dintâi, în aria Rosinei din opera „Barbierul din Sevilla“, ne-a dat un studiu foarte serios și o interpretare bună a rolului dificil ce și-a ales. Vocea d-neaiei de soprană-legeră s'a reliefat tot așa de frumos în „Fluerul fermecat“ — ca Pamina —, în muzica populară însă a fost fermecătoare.

Cu prestația din „Il Trovatore“ și „Cavaleria Rusticana“ dșoara *Lia Pap* ne lasă să întrevădem un viitor talent de seamă. care azi stăpânește un mezzo-sopran de volum impunător și totul atârnă dela școala viitorului, ca să se poată forma ceea ce făgăduiește astăzi să fie. Cu o școală muzicală impecabilă, stăpânind acelaș material de voce, va înlătura cu siguranță exagerările provenite din lipsa de experiență și cari strică uneori efectul. Apariția d-sale însă a făcut o impresie bună asupra auditorului, care *leagă multe nădejdi de talentul dumnisale*.

Tenorul *I. Rădulescu* în Tosti a cucerit dintr'un singur avânt, toată sala, iar când a revenit după romanța „Adio“, publicul i-a făcut adevărate ovații. În cele câteva doine, afară de program, a eșit mai ales în evidență timbrul unduios al vocii d-sale de tenor liric și în primul rând de fidel interpret al școlii italiene. Stăpân nehotărnicit al vocii, cu școala de care dispune, nu ne sfiim să-i prezicem o carieră strălucită în lumea artei, pentru care trăiește cu o abnegațiune de admirat. D-sa, după cât aflăm, va da Joia viitoare un concert la *Lugoj*, cu prilejul adunării reuniunii învățătorilor din părțile bănățene. Ii urăm acelaș succes strălucit!

Domnișoara *Onora Luca*, a fost foarte călduros salutată în sol-ul cântat la pian și-i revine o parte însemnată de recunoștință pentru succesul acestei serii.

Aradul, care-și cucerește tot mai mult un loc de frunte între centrele de cultură românească, are tot dreptul să fie mândru de această serbare, care i-a consacrat două frumoase talente, încă necunoscute publicului nostru.

După concert a urmat petrecerea cu joc, care a decurs într'o v.e. animație până în zorii zilei.

Revizoratul școlar.

Ideia revizoratului școlar este una dintre cele mai importante chestiuni, pentru cari învățătoria luptă de decenii, cu scop de a generaliza mijloacele și rezultatele instrucțiunii, prin sfaturi practice bazate pe experiențe și a delatura din calea învățământului una din cele mai mari restricțiuni, experimentarea nebazată și impractică.

Învățătoria diezei noastre, întrunită în adunare generală aici în Arad, sub prezidenția însușitului fruntaș Vicențiu Babeș și viceprezidenția luminatului referent școlar, de pe acele vremuri, Dr. Georgiu Popa, încă în anul 1876, va se zică înainte cu 35 ani, văzând că fără îndrumători practici învățătorii își perd vremea cu experimentări puțin productive, au cerut aplicarea a lor trei inspectori școlari, dintre învățătorii mai experți, unul în Arad, altul în Oradea mare și al treilea în Timișoara, chemați a da mână de ajutor învățătorimei întru împlinirea datorișelor lor, cu mai mult rezultat practic.

Ideea așa dar nu e nouă, ea este fătul învățătorilor însuflețiți de chemare și isvorită din dorul de a putea arăta cât mai mult rezultat practic pe terenul învățământului poporal.

Numai cei ce cunosc starea învățământului, afacerile și lipsele învățătorilor în toate amănuntele, pot cunoaște importanța cea mare a dorinței exprimate de învățători și serviciile mari ce ar putea se le aduca revizorii experți neamului și bisericii noastre.

După cum vedem, învățătorimea, încă și pe acelea vremuri când școala era cu totul la dispoziția noastră, au simțit lipsa revizorilor experți, au văzut, că la un învățământ practic și unitar și la rezultate mai considerabile, s'ar putea ajunge numai sub conducerea unui om de specialitate, bogat în experiențe. Numai atunci când învățătorii, peste tot, dar mai ales cei de pe la periferii și cei tineri, ar fi sprijiniți în munca lor de povețele frățești ale celor mai experți, ar putea ajunge școala rezultate mai generali, pentru că în asemenea caz, învățătorimea n'ar fi avisată a-și pierde timpul, ani de-a rândul, cu tot felul de experimentări impractice și neducătoare la scop, în paguba poporului din comună în special și în detrimentul culturii neamului în general.

Dacă învățătorii de pe acele vremi ușoare, între cari aflăm oameni cu calificațiune superioară 6 și 8 clase gimnasiale: Vasiliu Nicorescu, Ștefan Lipovan, Ioan Lipovan, Ioan Bogdan, Ioan Cioară, Ioan Tuducescu, Crăciun, Puticiu, Andreescu, Duma, Avram, Codrean, Roșu, Ardelean, Chicin, Iefliciu, Lugojan ect. ect., au cunoscut importanța cea mare a revisorului de specialitate dintre învățători, dacă un Dr. Georgiu Popa, luminatul referent școlar de pe acelea vremuri, nu s'a sfiit a recunoaște, că nu dispune de cunoștințele practice pe terenul învățământului poporal și în interesul afacerii, a aderat la concluzul adus de învățători; atunci ce se zicem noi învățătorii de azi, cari avem se servim la doi domni, să purcedem pe căi necunoscute, se pierdem vremea cu experimentări puțin

productive și unilaterale spre a nu expune școala la eventualități neprevăzute? Ce fac, între împrejurări atât de grele, în lipsa de sfaturi binevoitoare și inviațiuni paractice, învățătorii dela periferii și cei fără experiențe? Cum va putea răsplăti școala, barem în parte, jertfele imense ce le aduce poporul român pentru susținerea ei?

Până când vor ajunge învățătorii să-și oblească singuri, fără ajutor expert și binevoitor, aceasta cale încă neumblată, până când își vor câștiga desteritațiile necesare ei din propria lor experiență, multe generații vor cădea jertfa experimentărilor impractice și neprevăzute sunt dezastrele ce ne așteaptă.

E timpul suprem deci, a preveni acestor rele prin ajutarea și povățuirea cu bunăvoință acelor ce au să poarte sarcina, întru salvarea instituțiilor noastre profesionale și se creeze poporului o stare mai bună și mai fericită și acest ajutor îl putem da numai prin aplicarea de revizori experți și cu bunăvoință.

Afacerea revizoratelor școlare de un deceniu încoaci, preocupă serios și superioritățile noastre. Corporațiunile mai înalte au și dispus organizarea lor de ani de zile. În archidieceză idea s'a și intrupat încă în anul trecut, iar la noi acum este în realizare.

După cât știm, în jurul chestiei de organizare, cei chemați sunt preocupați de două vederi și anume:

Revizorul școlar se fie subreferent în senatul școlar, cu cercul de activitate precisat în statutul organic pentru referentul ordinar, cu care ar avea să-și împartă toate afacerile senatului, foarte înmulțite în urma recerințelor legii școlare din 1907. Cvalificațiunea subreferentului ar fi se fie studii academice și experiențe practice pe terenul învățământului. Retribuțiunea 2400 cor. salar fundamental 500 cor. relut de cvartir și 4 cor. diurne pentru fiecare școală vizitată.

Alta vedere este:

Revizorul școlar se fie organ de inspecțiune al senatului școlar, provăzut în § 127 din statutul organic, sub-

ordinat asesorului ordinar, dar cu un cerc de activitate precizat și anume:

Să poarte o evidență esactă despre starea școalelor; o evidență spețială despre învățători și prestațiunile lor; se inspecționeze învățământul; se controleze administrațiunea școalelor; să servească învățătorilor în viața binevoitoare în toate afacerile privitoare la învățământ, disciplină și administrațiune; să sfătuiască pe învățători cu fratească bunăvoință în toate afacerile lor de salar, cvin-cvenale, pensiune, escontentare finală și altele; să facă raport despre cele constatate inspectorilor școlari și Ven. Consistoriu și se facă propuneri privitor la delaturarea restricțiunilor și îmbunătățirea stărilor.

Fiindcă toate acestea reclamă experințe bogate și un cerc de cunoștințe practice foarte estins, cari se pot afla numai la un învățător binemeritat pe terenul învățământului popular, revisorul să fie chemat, dintre învățătorii cari în cursul unui serviciu de cel puțin 15—20 ani, prin o muncă laborioasă și o viață morală expemplară și neescepționată, au dovedit, că sunt demni de o asemenea ponderoasă încredințare.

E foarte greu se te pronunți pentru una ori alta din aceste vederi, ambele cu nobile intențiuni.

Considerând însă faptul, că persoana cu cvalificațiune superioară, cunoștințe academice, chemată a conduce și reprezenta învățământul din dieceză în senatul școlar, o avem în persoana asesorului ordinar; considerând și împrejurarea că nu avem bărbați cu cunoștințe academice, cari se aibă și experințe practice pe terenul învățământului popular, prin cari se poată sprijini munca învățătorilor: e foarte natural să insistăm pentru propunerea a doaua, *ca revisorul școlar se fie chemat dintre învățătorii cu experință.*

Recunoaștem, că e greu a afla omul cel mai chemat, omul providențial, harnic de o asemenea încredințare, dar credem, că totuși e mai ușor al afla între cei 5—600 învățători din dieceză, decât între puținii tineri cu cunoștințe academice, de cari nu prea aflăm nici pentru posturile de

profesori la preparandii. De altcun, punem cazul că s'ar afla om cu cunoștință academice, care să se angajeze, în lipsa altui post mai rentabil și la aceasta grea însărcinare, dar oare pute-va acela ajuta cauzei numai decât, în lipsa de experiențe practice pe terenul învățământului? Vor trece ani de zile, până când și-a putea câștiga cunoștințele practice, spre a da învățătorilor înviașunile convenite întru promovarea rezultatelor școlare și se poate că chiar atunci, când ar putea deveni mai folositor chemării, să și-o schimbe cu alta mai rentabilă, lăsând foarte obositorul post de revizor altui începător fără experiențe. Mai avem teamă, că chiar în urmarea condițiilor de cvalificațiune, să nu se poată organiza postul de revisor, nici acum în ora a 11 și a lăsa școalele și învățătorimea fără acest ajutor în timpuri atât de grele, ar fi păcat strigător la cer.

Dar condițiunea cu cvalificațiunea academică nici nu e motivată, pentrucă chemarea revisorului nu reclamă cunoștințe spețiale, din cutare ram, ci cunoștințe generali în toate ramurile învățământului elementar, și acestea le aflăm mai cu seamă la un învățător, care s'a ocupat cu ele ani de-a rândul atât în teorie cât și în praxă. Și apoi nu pot fi chiar de condamnat nici cunoștințele teoretice câștigate de un harnic învățător prin cetire în curs de 15—20 ani și prin urmare nu putem avea teamă, că nu va putea corespunde și în aceasta privință, în măsura unui tiner ieșit acum din cursurile academice.

Alte popoare își recrutează directorii și revizorii școlari exclusiv dintre învățătorii cu experiențe și aceasta e foarte natural, că cine a mai văzut să puni de protomedic pe un avocat și de protoinginer pe un medic. Numai învățătorii cu experiență pot da directivă și dezvoltare naturală învățământului poporal, ori ce alta dispoziție în aceasta privință e forțată, nenaturală și cu timpul trebuie să dispară.

Aceste sunt motivele, cari ne îndeamnă a insistă: *ca revivorii școlari se fie recrutați numai dintre învățătorii cu cunoștințe practice*, pentrucă numai ei cunosc până în amănunte toate afacerile școalei și a învățământului, numai ei

dispun de cunoștințele generale în toate ramurile învățământului elementar și de practica metodelor întru împărtășirea rațională a acelor cunoștințe.

Să deschidem deci și prin aceasta un teren mai vast cercului de activitate a învățătorilor harnici, spre binele școlii întru luminarea neamului și spre iudemnul și însuflețirea întregului corp învățătoresc.

OFICIOASE.

Nr. 4/1911—12.

Protocolul

adunării generale ordinare a XXI-a a „Reuniunii învățătorilor“ dela școlile populare române ortodoxe din protopopiatele: Arad, Chișineu, Siria, Boroșineu, Buteni, Radna și Hălmagiu, ținută în Arad, la 4/17 și 5/18 septembrie 1911.

Ziua primă.

Ședința I.

(Ținută: duminică, la 4/17 septembrie a. c., oarele 10 a. m. — 1 p. m.)

Prezident: Iosif Moldovan.

Notar: Dimitrie Popovicu.

I. Conform programei publicate în Nr. 8—9 din organul Reuniunii, la 8 oare a. m., toți membrii prezenți, în frunte cu prezidentul, *Iosif Moldovan*, i-au parte la sfânta liturgie, împreună cu chemarea Duhului sfânt, în biserica catedrală din loc. Mărețul serviciu divin este săvârșit cu multă solemnitate de: P. C. Sa părintele, *Roman R. Ciorogariu*, protosinzel, director seminarial, asistat de preoții: *Gavril Bodea*, *Traian Vașian* și protodiaconul: *Dr. Iustin Suci*, profesor seminarial în Arad.

După terminarea serviciului divin, toți învățătorii și oaspeții prezenți, în frunte cu Comitetul și prezidentul,

s'au întrunit în sala cea mare dela seminarul nostru diecezan. Aici prezidentul, Iosif Moldovan, ocupând locul prezidial, propune, iar

adunarea generală exmite o comisie constătătoare din membrii: *Nicolae Mihulin*, prof. prep., *Petru Vancu* și *Mihail Vidu*, învățători, pentru ca să invite pe I. P. S. Sa Domnul Episcop *Ioan I. Pupp* la adunare, exprimându-i dorința învățătorilor de al putea vedea și saluta în mijlocul lor, iar până la sosirea Înaltului prelat și patron ședința să suspende.

II. I. P. S. Sa Domnul Episcop, primind călduroasa și omagiala invitare a Corpului învățătoresc, intră în sala adunării generale, însoțit de P. O. D. protopop, *Dr. Gheorghe Ciuhandu*, referent școlar, între însuflețitele urări de »Să-trăiască!« ale prezenților și ocupă locul în fruntea mesei prezidiale.

La masa prezidială mai iau loc, alături de I. P. S. Sa, și I. P. C. Sa părintele arhimandrit: *Augustin Humsea*, egumenul sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog; P. C. Sa părintele protosinzel: *Roman R. Ciorogariu*, director seminarial; P. O. D. protopop: *Dr. Gheorghe Ciuhandu*, referent școlar, în reprezentanța Ven. Consistor; prezidentul: *Iosif Moldovan*; secretarul: *Dimitrie Popovicu*; P. O. D. protopop: *Vasile Beleş*; reprezentanții Reuniunii surori dela Timișoara: *Iulian Lucața*, vice-președinte, învățător în Szt. András și *Simeon Andron*, învățător în Sarafola; Corpul profesoral dela institutul pedagogic-teologic din loc, precum și întreg biroul și Comitetul Reuniunii.

Prezidentul, *Iosif Moldovan*, deschide adunarea generală printr'un discurs foarte frumos și instructiv, în care, după ce mai întâiu dă expresie bucuriei, ce o sânte întreaga adunare, când poate vedea și saluta pe I. P. S. Sa Domnul Episcop, Înaltul prelat și patron al Reuniunii, în mijlocul său, arată pe de o parte munca cea mare și grea ce o desvoaltă astăzi învățătorimea pe altarul bisericei și a neamului, iar pe de altă parte frumoasele rezultate ajunse de această învățătorime, pe lângă toată greotatea vremilor, ce le trăiește astăzi școala românească, apoi, prin o comparație foarte potrivită, imploară ajutorul tuturor factorilor

chemați a sprigini învățătoria în avântul și mărețul ei ideal pentru cultura neamului.

În sfârșit, salută călduros în mijlocul adunării generale pe I. P. S. Sa Domnul Episcop, Înaltul prelat și patron al Reuniunii ; pe I. P. C. Sa părintele archimandrit Augustin Hamsea ; pe P. O. Domn protopop Dr. Gheorghe Ciuhandu, referent școlar, în reprezentanța Ven. Consistor ; Corpul profesoral dela institutul pedagogic-teologic din loc, în frunte cu directorul, P. C. Sa părintele Roman R. Ciorogariu, protosinzel ; pe reprezentanții Reuniunilor surori ; pe reprezentanții presei ; oaspeții și pe toți binevoitorii și spriginitorii desinteresăți ai școlii noastre românești, cari și cu aceasta ocaziune au grăbit a ajuta și încuragiă învățătoria în mersul ei spre progres.

Frumosul și instructivul discurs și cuvânt de deschidere prezidial, adnexat la acest protocol sub A), este primit și acoperit de vii aplause.

III. Î. P. S. Sa adresează adunării generale cam următoarea cuvântare :

Onerată adunare generală !
 Domnilor învățători !
 Iubiți fii sufletești !

Întrunirea domniilor voastre aici, la sediul episcopiei noastre și între pereții acestui facular de cultură superioară, între pereții acestui institut al diecezei noastre, unde cu toții ne-am pus baza poziției, ce ocupăm în viața publică, ne-a dat pentru a doaua-oraș posibilitatea de a participa la ședința adunării generale a Reuniunii d-voastre, d-lor învățători, dela școlile noastre poporale confesionale din dreapta Murășului.

De aceia, urmând și specialei invitații, am folosit cu plăcere prilegiul dat și am venit la aceasta ședință nu numai cu duhul, precum am participat la ședințele On. adunări, ale acestei Reuniuni, ținute în alte puncte de pe harta ei teritorială, ci am venit și participăm cu întreaga noastră ființă și o facem aceasta nu numai pentru că să dam On. Reuniuni și activității ei culturale atențiunea cu-

venită, dar am venit deosebit și pentru aceea, ca prezența noastră să fie dovadă vie despre consentimentul nostru cu scopurile statutare culturale ale On. Reuniuni pe de o parte, iar pe de alta, pentrucă prezența și participarea noastră să servească tuturor membrilor de stimulent și îndemn întru împlinirea conștiințioasă a datorințelor, la cari s'au angajat, spre realizarea scopului nobil și salutar determinat în statutele On. Reuniuni.

Am putea atinge cu această ocazie multe momente din trecutul On. Reuniuni, am putea atinge fața și dosul rezultatelor activității ei, dar acum, când cu toții vedem și simțim greutățile, prin cari trece învățământul nostru confesional, acum, când cu toții suntem chemați a suporta fără murmur zadeful zilei, nu ținem de oportun a sulevâ trecutul, ca nu cumva să atingem și vre-o coardă referitoare la momentele, cari au provocat susceptibilități în sus și în jos deopotrivă.

Nu atingem trecutul de o parte pentru acela, pentrucă suntem de credința, că în activitatea ei, On. Reuniune a fost condusă de cele mai curate intențiuni, chiar și atunci, când nu a nimerit modul și forma expunerii vederilor și dorințelor sale, de altă parte nu sulevăm momentele de divergință nici de aceea, pentrucă interesele binepricepute ale neamului și ale bisericei — a cărei fi suntem cu toții — ne impun imperios, să cercăm pe toate liniile numai punctele de înțelegere și prin lucrare armonică să prevenim susceptibilitățile ori de ce natură ar fi fost și ar fi acelea.

Și acest scop să poate ajunge cu înlesnire, dacă On. Reuniune, dându-și tot mai bine seama de poziția și raportul în care stă ia și membrii ei cu biserica și cu superioritatea bisericască, își va mai da samă și de adevărul, că precum individul singuratic, tot astfel și oricare societate, numai până atunci și numai atâta respect și sprigin poate așteptă dela alții, pentru sine și ai săi, de câtă atențiune și conziderare să face vrednică prin împlinirea datorințelor încopiate cu chemarea și poziția ce ocupă în

viața publică și cu cât respect să poartă față de sine, de organizația proprie și de autoritatea chemată a exercita controlul și disciplina spre asigurarea bunului mers al afacerilor ei comune.

Mulțumind On. adunări, că ne-a dat ocaziune a-ne expune aceste vederi, înțonăm, că ele culminează în dorința și trebuința : ca On. Reuniune să rămână strict între marginile statutelor și în activitatea ei, să aibă totdeauna în vedere interesele binepricepute ale bisericei noastre naționale și a școlii noastre confesionale.

Urmând astfel, On. Reuniune poate fi sigură de tot spriginul și interesarea noastră binevoitoare și pentru ajungerea scopului urmărit, împlorăm și acum darul și binecuvântarea cerească asupra ei și asupra activității ei, atât din despărțăminte, cât și din adunările ei generale, cum este și cea de acum.

Cuvintele I. P. S. Sale au fost ascultate cu atențiune.

IV. I. P. C. Sa părintele arhimandrit, Augustin Hamsea, mulțumește prezidiului și adunării generale, în termeni foarte călduroși, pentru ovațiile aduse lui. Spune, că a venit și vine cu o deosebită bucurie totdeauna în mijlocul învățătorilor, pe cari, în frunte cu prezidiul, îi vede și azi în plin progres. Arată, că institutul, în care ne aflăm acum, este între primele noastre instituțiuni de asemenea natură. Face o scurtă reprivire istorică asupra frământărilor și sbuciumărilor înaintașilor nostri, în frunte cu neobositul Moisa Nicoară și alții, cari au depus multă muncă și osteneală, până când M. Sa prea grațiosul rege Francis I, la anul 1812, a dat voie Românilor pentru înființarea și ridicarea acestui puternic facular de cultură românească, la care și I. P. C. Sa a muncit, ca dascăl, peste 20 de ani. Spune, că are cea mai deplină nădejde, și nu să îndoiește, că tinerii eșiți din acest institut vor fi, precum și sunt, fii cei buni, cari nici odată nu să vor uita de mama lor : biserica. Arată, că nu există un alt popor la care conceptul de naționalitate și religiune să fie atât de strâns unit, ca tocmai la poporul nostru. În

fine apelează cu mult sentiment la dragostea învățătorimii pentru biserică și neam și le pune la inimă învățătorilor a nu uita, ca în această dragoste să crească pururea și tinerile mlădițe concrezute educației lor, aducându-și totdeauna cu recunoștință aminte și de institutul, care pe mulți i-a crescut.

Binesămțitul discurs al I. P. C. Sale a fost primit de adunarea generală cu vii și prelungi ovații.

V. P. C. Sa părintele protosincol, Roman R. Ciorogariu, dirictor seminarial, pornind din pițda Mântuitorului despre viață și mlădițe, arată în colori foarte vii misiunea ideală a învățătorului român. Spune, că școala în care ne aflam, seminarul din Arad, a fost și este: pomul vieții neamului românesc, din care au crescut număroase mlădițe, cari sau întins umbra lor binefăcătoare peste întreg ținutul acesta. Mlădițele aceste sunt dascălii, din cari au să se facă tot mai mult stâlpii și țaria neamului și a bisericei. Biserica numai cu credință și iubire a muncit totdeauna în cursul timpului în sânul neamului românesc. Și școala, numai până va fi mlădița bună în trânsa, va putea fi țaria și isvorul de viață a neamului nostru. În sfârșit, într'un elan de însuflețire, împloară darul și ajutorul aceleuia, care face să crească mlădița pentru idealele puse la temelie acestei vițe și cu aceste mulțumește pentru urările de bine ce i-s'a adus.

Frumoasele cuvinte ale P. C. Sale au fost primite de adunarea generală cu vii și sgomotoase aplause.

VI. Iulian Lucața, învățător în Szt. András, vicepreședinte, salută adunarea generală în numele Reuniunii surori dela Timișoara, prin următoarea cuvântare :

Ilustrisime Domnule Episcop !

Onorabilă Adunare !

Cu plăcere am luat anganjamentul de a reprezenta Reuniunea soră bănățeană în sânul On. d-voastră Reuniuni.

Legătura dragostii, care leagă tainic aceste două surori vecine, fice ale aceleiași mame, nu poate să nu își deie expresia de câte ori i-să oferă prilej binevenit. Și în

sămnul acestei dragoste, Reuniunea soră bănațeană a aflat de bine am concrede mie și confratelui meu prezent, să împartășim cald nutritile ei sințeminte, față de On. d-voastră Reuniune priu un salut cordial, asigurându-vă de nestrămutata ei dragoste. Cunoaștem și noi greutatea funcționării școlii române, care în definitiv și pe noi înșine ne apasă, căci împrejurările între care viețuim noi — grădinele culturii — între cari ne este dat să muncim, să pot asămănă cu labirintul grecesc. Și de ne-ar fi dat acel fir de ață spre călăuzire, ca oare când lui Thezeus, atunci recunoștința și cinstea Ariadnei îi revine Reuniunii. Și, că tot mai mult să aproprie Reuniunea de adevărata ei țintă, pentru care și a luat ființa, să desprinde din înșasi activitatea ei. Un nou curent să pornește în viața Reuniunii d-voastră și încă sub raporturi admirabile.

Felicitam On. d-voastră Reuniune pentru favorabila conlucrare a celor mai competenți bărbați de școală, a d-lor profesori preparandiali Dr. Petru Pipoș și Vasile Micula. Felicitam On. d-voastră Reuniune pentru marea distincțiune de care să bucură azi, fiind cercetată de Înaltul d-voastră Patron, naouă tuturor prea iubit Părinte și prea sfințit Arhipăstor, Domnul Episcop Ioan I. Papp.

Permiteți Ilustrisiune Domnule Episcop și On. adunare să încheiu cuvântarea mea cu cuvintele antifonului: »veselește-te începătorul Turmei, împrejurul mesei Tale văzând fiii Tăi, purtând stâlperi de fapte bune!«

Adunarea generală ia la cunoștință cu multă plăcere salutul frumos și călduros al distinșilor delegați, între sincere urări de „Să trăiască!“

VII. Secretarul general, Dimitrie Popovicu, cerește următoarele adrese și telegrame:

1. *Mult Stimat Domnule Președinte!*

„Regret foarte mult, că starea mea sanitară mă împiedecă de a luă parte la adunarea generală a Reuniunii noastre și la festivitățile arangiate din privilegiul ei. Cu sufletul însă sunt în mijlocul Dvoastre. Prețuesc mai

pre sus de toate munca binecuvântată, pe care o aduce învățătorul român sfintei cauze a neamului nostru. Doresc din inimă cel mai strălucit succes adunării.

Al Dvoastră sincer devotat,«

Arad, la 4/17 septembrie 1911.

Vasilie Goldiș, m. p.
membru fondator al Reuniunii.

2. Nr. 3478.
1911.

Tekintetes

MOLDOVAN JOZSEF úrnak

az arad-egyházmezei gör. kel. román tanító-egyesület elnöke

ARADON.

»Az elnöklete alatt álló egyesület f. évi rendes közgyűlésén családi körülményeim miatt sajnálatomra részt nem vehetvén, kérem Elnök úrat, hogy az egyesület tagjait nevemben üdvözölni sziveskedjék.

Fogadja Elnök úr tiszteletem és nagyrabecsülésem őszinte nyilvánítását.«

Aradon, 1911. évi szept. hó 16-án.

Varjassy Árpád, s. k.
kir. tan. tanfelügyelő.

3.

»Salutăm Reuniunea soră, dorindu-vă succese splendide !«

Vășcau (Vaskoh)

Sala, prezident.

4.

»Salutăm adunarea Reuniunii fraților învățători și îi dorim succese strălucite în nizuințele sale culturale.

Pentru »Revista preoților,« preot :« Voniga.

Să iau la cunoștință cu multă plăcere și între urări de „se trăiască !“

VIII. După toate aceste, întrându-se în ordinea de zi, conform punctului 5 din programa adunării generale, Dr. Petru Pipoș, profesor preparandial, ține liber o admirabilă și preafrumoasă conferința despre : „Dr. W. Rein și acti-

vitata sa" (cu privilegiul iubileului său, sărbat în vara anului curent).

Profunda și prea succeasa conferință a distinsului profesor, Dr. Petru Pipoș, a fost ascultată, timp de două oare, cu încordată atențiune și la fine, adunarea generală, i-a făcut cele mai sincere și mai călduroase manifestațiuni de simpatie între neîncetate urări de „se trăiască!” Adnex sub B).

IX. Prezidentul, Iosif Moldovan, în cuvinte alese și binesămțite, aduce conferențiarului, Dr. Petru Pipoș, mulțumita adunării generale pentru cinstea și marele serviciu ce a adus învățătorimii și de astădata prin frumoasa conferență, rugându-l, ca să binevoiască a pune la dispoziția Reuniunii și în scris mult instructiva conferența ce a ținut. În urmă propune, iar

adunarea generală exprimă conferențiarului, Dr. Petru Pipoș, cea mai sinceră mulțumită protocolară.

X. Dr. Petru Pipoș, luând cuvântul, mulțumește prezidiului și adunării generale pentru călduroasele manifestații de dragoste și alipire ce i-s'a făcut. Declină, cu modestie, meritele, ce i-să atribuie. Spune, cu multă competență, că Reuniunea noastră, de un deceniu mai ales, este în plin progres. Asigură învățătorimea, că Institutul, la care are fericirea să muncească, este în deplină armonie cu Reuniunea, a cărei merite pentru biserică și neam, sunt indiscutabile. Laudă hărnicia prezidentului, biroului și a Comitetului. Accentuiază hărnicia dascălilor, cari și în aceste vremuri grele muncesc cu cele mai reale rezultate pentru cultura neamului. Ca o dovadă a muncii binefacătoare a Reuniunii, aduce mănoasa activitate desvoltată cu privilegiul și acestei adunări generale. În sfârșit promite, că, conform dorinței exprimate de prezidiu, va pune la dispoziția Reuniunii și în scris conferența ținută.

Prelungi ovațiuni acopăr din nou frumoasele și mult vorbitoarele cuvinte ale însuflețitului dascăl Dr. Petru Pipoș.

XI. Prezidentul, Iosif Moldovan, parentează următorii membrii răpoșați ai Reuniunii: Mihail Chicin, fost învățător în Nădlac, Sofronie Micoroiu, fost învățător în Cherechiu,

Nicolae Cismașiu, fost învățator în G-Vârșand, Pavel Stana, fost învățator în Șumand, Petru Mara, fost învățator în Zărând și Teodor Muntean, fost învățator în Covăsânt membrii ordinari.

Adunarea generală dă expresiune condolenței sale prin sculare și „Dzeu să-i odihnească!”

XII. Urmează la ordinea zilei, conform punctului 6 din programa adunării generale, prezentarea rapoartelor și exmiterea Comisiunilor cenzurătoare, dar pentruca membrii noi, ce vor avea să fie suscepti în actuala sesiune, pe baza propunerilor venite dela Comitet și despărțămintele protopopești, încă să poată avea drept de vot în afacerile Reuniunii, la propunerea prezidiului, să ia mai întâiu punctul 7 din programă, proclamarea membrilor noi, apoi punctul 6 cu prezentarea rapoartelor și exmiterea comisiunilor cenzurătoare. În urma acestora, secretarul general, Dimitrie Popoviciu, la invitarea prezidiului, ceteste mai întâiu acea parte din raportul general, care să referește la propunerea Comitetului, privitor la alegerea membrilor de onoare ai Reuniunii, după care prezidiul prezintă, iar la dorința unanimă și însuflețită a adunării generale declară:

1. *De membrii onorari*: Dr. Petru Pipoș, profesor preparandial în Arad și Grigorie Roșu, învățator pensionat în Semeac.

2. *De membrii fundatori*: Dr. Lazar Ghebeleş, avocat în Pecica; Dr. Emil Monța, avocat în Șiria și Axente Secula, proprietar în Șiria.

3. *De membrii ordinari*: Nicolae Alexă, învățator în Sămbăteni.

4. *De membrii ajutători*: Mihail Lucața, protopop în Șiria; Dr. Iacob Hotăran, avocat în Șiria; Dr. Aurel Popescu, avocat în Șiria; Dr. Aurel Popoviciu, medic în Șiria; Atanasie Popoviciu și Romul Bogoieviciu, oficianți la filiala „Victoria” în Șiria.

XIII. Prezidentul, Iosif Moldovan, prezintă raportul general, de cassă, bibliotecă, controlă și proiectul de buget pe anul 1911/12. Fiind însă toate aceste publicare de mai înainte în organul Reuniunii, nu să mai cetesc, ci, la propunerea prezidiului, să exmit, pentru cenzurarea lor, următoarele comisiuni:

1. *Comisia organizatoare* : Avram Sădean, Traian Tabic, Petru Costin, Gheorghe Pleș, Ioan Mladin, Liviu Dublea și Ioan Tau.

2. *Comisia pentru cenzurarea casei* : Petru Russu, Constanța Muntean, Patriciu Covaciu, Petru Binchiciu și Petru Roșu.

3. *Comisia pentru bibliotecă și controlă* : Pavel Siiartău, Simeon Albu, Elena Roja și Teodor Mariș.

4. *Comisia pentru înscrierea de membrii noi* : Iuliu Groșorean, Ioan Vancu și Petru Colțau.

XIV. Secretarul general, Dimitrie Popoviciu, la invitarea prezidiului, prezintă scuzele pentru neparticipare la adunarea generală a următorilor membrii : Gheorghe Iancu, învățător în Macea ; Petru Perva, învățător în Buteni, Ioan Lipovan, învățător în Păiușeni ; Ilarie Verșigan, învățător în Bârsa ; Aurel Drăgan, învățător în Cicir ; Pavel Leu, învățător în Talpoș și Ignatie Raica, învățător în Cenadulunguresc.

Să predau comisiei organizatoare.

Conform punctului 8 din programa adunării generale și în înțelesul §-lui 25 din regulament ar fi urmat Constatarea prezenților. Fiind însă timpul înaintat, aceasta nu să face. Ședința să ridică, anunțându-să începerea ședinței a doua pe după amiazi la 4 oare.

D. c. m. s.

Iosif Moldovan,
prezident.

Dimitrie Popoviciu,
secretar general.

Ședința II.

(Ținută: duminică, la 4/17 septembrie a. c., oarele 4—7 p. m.)

Prezident : Iosif Moldovan.

Notar : Dimitrie Popoviciu.

XV. La 4 oare p. m., prezidentul, Iosif Moldovan, deschide ședința și invită secretarul general ca să citească noauăle telegrame sosite. Secretarul, Dimitrie Popoviciu, citește următoarele telegrame :

1.

»Învățătorilor români trimit omagii, stimă și recunoștință !«

V i e n a

deputatul *Dr. Ștefan Pop.*

2. »Vă salut gregari ai culturet și vă urez strălucite succese pentru școala și neamul nostru!«

G i e s h ü b l.

Oncu.

3. »Cultivați iubirea nefățărită între voi, ca să asigurați prestigiul Reuniunii și înflorirea școalei române. Vă salutăm cu multă sinceritate, dorindu-vă progres!«

O r ș o v a.

Traian Hențu,

prez. Reun. Caransebeșene.

4. »Apostoli ai culturii poporului român răbdați și lucrați!«

M e z ö t e l e g d.

Protopopul: Muntean.

Cari să iau la cunoștință cu multă plăcere.

XVI. Membrul, *Dimitrie Boariu*, învățator în Nădab, cetește bine lucrata sa dizertație: »*Disciplina școlară.*«
 Lucrarea aceasta a produs o vie discuție în sânul membrilor, la carea au luat parte: Petru Vancu, Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan.

Petru Vancu susține, că sugestiunea, accentuată de dizertante în lucrarea sa, nu este suficientă în educațiune. Să cere cunoașterea sufletului elevului. Tratamentul cu elevii să fie conform firii lor. Învățătorul să fie blând cu elevii. Știe din experiență, că cu blândeța mai departe să poate ajunge.

Iuliu Groșorean combate introducerea în școală a așa numitelor judecătorii școlare despre cari e vorba în dizertația citită. Arată greutatea de a fi judecător pentru oamenii mari și cu pregătiri speciale pentru aceasta, dar pentru copii. În afară de aceasta, nepracticitatea judecătoriilor de copii să va putea observă și mai bine atunci, dacă ne vom da sama, că ce vor fi în stare să facă copii judecători, când vor avea să judece asupra copiilor mai tari ca ei. Vor cuteza ei atunci, să spună și mai ales să execute verdictul după dreptate? S'au făcut încercări în mai multe state cu astfel de judecătorii, în urmă însă,

tocmai aceia, cari la început au fost mai mult încântați de ele, le-au părăsit, tocmai pentru că nu sunt ducătoare la scop.

Iosif Moldovan susține, că pentru o disciplină bună, mijlocul cel mai potrivit este supravegherea. Arată rezultatele ajunse în școala sa prin introducerea sistemului american, numit: »City«, care conzistă din supravegherea continuă a elevilor prin organe exmise din sânul lor. Insistă pentru studiarea mai de aproape și acelor susținute în dizertație privitor la judecătorii de copii, ca mijoc de disciplină școlară, căci fiind chestia aceasta încă noauă pentru noi, fără acest studiu nu ne putem pronunța încă definitiv asupra ei. În conzecvență propune, iar

adunarea generală hotărăște, ca lucrarea dizertantului Boariu să se relege despărțămintelor protopopești, ca material de studiu, iar dizertantului i-să votează mulțumită protocolară. Adnex sub C).

XVII. Urmează la ordinea zilei, confoam punctului 10 din programa adunării generale, o prea interesantă și instructivă prelegere experimentativă liberă: »*Telegrafia fără sârmă*« de Vasile Micula, profesor preparandial în Arad, cu ajutorul unui aparat în miniatură.

Interesanta și instructiva prelege a fost primită de adunarea generală cu multă plăcere, iar prelegătorului, la propunerea prezidiului, i-să votează mulțumită protocolară.

XVIII. Ioan Vancu, învățător penzionat în Arad, cetește lucrarea sa: »*Activitatea extra-școlară a învățătorului*«.

Bine succesa lucrare, la propunerea prezidiului, să decide a-să publică în organ, iar dizertentului i-să votează mulțumită protocolară. Adnex sub D).

XIX. Ioan Caba, învățător în Chișineu, cetește interesanta sa lucrare: »*Însămănătatea jocurilor de copii în raport cu educațiunea școlară*«,

care, la propunerea prezidiului, să releagă despărțămintelor protopopești, ca obiect de studiu, iar dizertantului i-să votează mulțumită protocolară. Adnex sub E).

Terminată fiind în chipul acesta programa ședinței a doaua, ședința să ridică, iar prezidentul aduce la cunoștința

membrilor începerea ședinței a treia mânezi precis la 8 oare a. m.

D. c. m. s.

Iosif Moldovan,
prezident.

Dimitrie Popoviciu,
secretar general.

Ziua a doua.

Ședința III.

(Ținută luni, la 5/18 septembrie a. c., oarele 8—12 a. m.)

Prezident: Iosif Moldovan.

Notar: Dimitrie Popoviciu.

XX. Prezidentul, Iosif Moldovan, deschizând ședința, membrul Ioan Bele, învățator în Șiclău, citește bine lucrata sa disertație: „*Lige de temperanță între școlari*»

care, la propunerea prezidiului, pe lângă mulțumită protocolară, să releagă despărțămintelor protopopești spre aprofundare. Adnex sub F).

XXI. Ioan Mladin, raportorul comisiei organizatoare, citește raportul acesteia, asupra raportului general cu adnexele.

Adunarea generală ia la cunoștință raportul celui, atât în general, cât și în special, cu următoarele abateri și întregiri:

1. Privitor la bibliotecă, augmentarea să face pendentă dela încassarea taxelor.

2. În afacerea monumentului fericitului Teodor Ceontea, să hotărăște definitiv: Monumentul să se execute după modelul prim și conform planului de spese prezentat; diferența de spese să suportă toată din bugetul Reuniunii; bustul să se execute din marmură de Carara; deodată cu monumentul, să se facă o cruce și la mormântul fericitului; monumentul să se ridice necondiționat cu privilegiul proximei adunări generale ordinare în grădina seminarului nostru diecezan din Arad.

3. Privitor la chestia anuarului școlar, cu abatere dela propunerea comisiei, să iau la cunoștință demersurile luate de comitet în aceasta afacere.

4. Tot cu abatere dela propunerile comisiei, privitor la absențele membrilor dela adunarea generală, Ilie Verșigan, învățator în Bârsa, din cauză de morb, să scuză.

5. În fine, aflându-se toate lucrurile și afacerile Reuniunii în cea mai perfectă ordine, pe lângă absolutorul îndatinat, să vo-

tează mulțumită protocolară atât prezidiului, cât și biroului și comitetului. Adnexe sub G) și H).

XXII. Petru Binchiciu, raportorul comisiei însărcinată cu cenzurarea cassei, cetește raportul acesteia, care atât în general cât și în special

să ia de adunarea generală la cunoștință, votându-i-să cassarului general, pe lângă mulțumită protocolară, absolutul. Adnexe sub I) și J.

XXIII. Simeon Albu, raportorul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului de bibliotecă și controlă, cetește raportul acesteia, care atât în general, cât și în special

să ia de adunarea generală la cunoștință, votându-i-să atât bibliotecarului cât și controlorului general, pe lângă mulțumită protocolară, absolutul, iar biroul central să însărcineze a exprima mulțumită tuturor donatorilor de cărți pentru bibliotecă. Adnexe sub L), M) și N).

XXIV. Ioan Vancu, raportorul comisiei însărcinate cu înscrierea de membrii noi, raportează în această chestia și pe baza acestui raport, prezidentul, Iosif Moldovan, prezintă, iar la dorința unanimă și însuflețită a adunării generale

proclamă :

1. *De membrii fondatori* : Constantin Don, episcop prim în Arad, Dr. Cornel Iancu, avocat în Arad, Dr. Iustin Marșieu, avocat în Arad, Traian Vățianu, preot în Arad, Dr. Sever Ispravnic, avocat în Arad, Sava Raicu, director de bancă în Arad, Pavel Dobrău, proprietar în Arad, Dr. Ioan Németh, avocat în Arad, Dr. Romul Velicic, avocat în Arad, Dr. Dimitrie Popa, medic în Arad, Dimitrie Bozian, învățător în Cenadul-sărbesc și Gherasim Serb, referent consistorial în Arad.

2. *De membrii ordinari* : Eugen Spinanț, învățător în Sborșin și Silviu Beșan, profesor preparandial în Arad.

3. *De membrii ajutători* : Gavril Bodea, preot în Arad.

XXV. P. C. Sa părintele Roman R. Ciorogariu, protosincol, director seminarial, face un apel învățătorilor, ca să adune pe seama muzeului dela seminar colecții de monede și alte obiecte din antichitate, ce s'ar afla prin locurile unde locuiesc și apoi, pe speșele dsale, să le trimită institutului.

Să ia la cunoștință.

XXVI. Să face apelul nominal conform §-lui 25 din Regulament, și

să constate, că din 231 membrii ordinari sunt de față 184, lipsesc 47.

XXVII. La punctul 17 din programa adunării generale, prezidentul, Iosif Moldovan, prezintă dimisia din posturile onorifice ce a ocupat în sânul Reuniunii, atât în numele său cât și a secretarului general, Dimitrie Popoviciu; în legătură cu aceasta anunță dimisia din posturile lor onorifice și a vice-prezidentului și a notarului Reuniunii și roagă adunarea generală, ca luând la cunoștință aceste abziceri, să binevoiască a întregi biroul pe restul periodului prin alte persoane.

Adunarea generală în unanimitate nu primește abzicerile insinuate și face oficialilor demisionați ovațiuni sgomotoase.

În timpul acesta intră în sala adunării Mag. Sa Dl Dr. Teodor Mihali, prezidentul clubului parlamentar al deputaților români naționaliști și vice prezidentul partidului național român, însoțit de Dl Dr. Ioan Suci, avocat în Arad și membru ajutător al Reuniunii noastre.

Între astfel de împrejurări, emoționat până la lacrimi de această coincidență și văzând atâta manifestație de încredere și dragoste unanimă din partea adunării generale, prezidentul, Iosif Moldovan, declară, că toți cei demisionați rămân și mai departe la posturile lor foarte onorifice dar grele.

Declarația prezidentului Iosif Moldovan este primită de adunarea generală în unanimitate cu îndoită ovații și prelungi aplauze.

XXVIII. În firul acestora, prezidentul, Iosif Moldovan, adânc emoționat, salută în mijlocul adunării generale, în cuvinte frumoase și bine simțite, pe Mag. Sa Dl prezident al clubului parlamentar Dr. Teodor Mihali, vice prezidentul partidului național român, și pe însoțitorul său Dl Dr. Ioan Suci, asigurându-i de dragostea și profunda stimă a învățătorimii.

Aplauze prelungite și ovații sgomotoase acopăr caldele cuvinte ale prezidentului, Iosif Moldovan.

XXIX. Mag. Sa Dl Dr. Teodor Mihăli, plăcut surprins de aceasta primire, răspunde călduroaselor cuvinte de întîmpinare ale prezidentului, Iosif Moldovan, cam prin următoarele frumoase cuvinte:

Iubiți frați!

Când mă ridic în mijlocul D-Voastre, ca să Vă mulțămesc pentru ovațiile măgulitoare, ce mi-ați făcut, mie și colegilor mei deputați români naționaliști, alung din gândul meu orice tendință politică, și mă adresez D-Voastre absolut numai în numele culturai naționale românești. Nu vorbesc deci ca politician, ci ca bărbatul convins, că izbânda de-săvârșită a oricărei națiuni, numai prin armele civilizațiunii să poate ajunge.

Vă promit, că atât eu, cât și deputații români, Vă vom de mână de ajutor la munca D-Voastră națională.

Să nu să uite, domnilor, că în viitor noi vom fi răspunzători, dacă poporul nostru nu să va putea ridica la acel grad de cultură, ca să se poată afirma. E adevărat, că există un fel de apatie a poporului nostru față de școală, dar noi, deputații români, la toate ocaziunile îl îndemnăm să îndrăgiască școala și dascălul român.

»Să ne iubim unii pe alții, ca într'un gând să mărturisim!«

Când toți: preot, învățător și noi toți vom lucra împreună, atunci neamul nostru va fi puternic și mare, asigurându-i astfel locul potrivit în șirul celorlalte națiuni.

Eu, care alerg dela un colț al țării la altul, propovăduind printre frații români iubirea și dragostea de neam, totdeauna le zic, aceia ce și D-Voastre voiesc să vă zic: »să ne iubim unii pe alții, ca într'un gând să mărturisim..!«

Adunarea generală a răsplătit cu aplauze frenetice și îndelung repetate ovații, cuvintele calde și sincere ale prezidentului clubului parlamentar al deputaților români naționaliști și vice prezident al partidului național român, ale Mag. Sale Dlui Dr. Teodor Mihăli.

XXX. Locul pentru adunarea generală viitoare să hotărăște orașul Arad, iar privitor la timp, afacerea să încredințază prezidiului, spre a lua dispoziții, de a-să putea convoca deodată cu serbarea centenarului preparandiei din Arad.

XXXI. Autenticarea protocolului să conrede membrilor din Arad.

XXXII. Prezidentul Iosif Moldovan, după ce constată, că programa adunării generale a XXI este exauriată întreagă; după ce în cuvinte foarte frumoase mulțumește membrilor pentru încredere și pentru ținuta deamnă și corectă, observată de toți, în decursul adunării generale; după ce mulțumește, pentru ostenele aduse P. O. Domn protopop Dr. Gheorghe Ciuhandu referent școlar, reprezentantul Ven. Consistor la adunare, pe carele îl roagă, ca să binevoiască a fi, la timpul său, interpret fidel al muncii și sentimentelor de înaltă stimă și alipire fiiască a învățătorimii față de Ven. noastre superiorități; după ce mulțumește și P. C. Sale părintelui Roman R. Ciorogariu, protosinzel director seminarial, pentrucă a binevoit a primi Reuniunea între zidurile seminarului, precum și Corpului profesoral, delegaților Reuniunilor surori, Mag. Sale Dlui Dr. Teodor Mihali și tuturor oaspeților, cari în aceste vremuri grele au binevoit a onora învățătorimea prin prezența lor — declară a XXI adunare generală de încheiată. între aplauzele frenetice ale membrilor.

XXXIII. Ioan Vancu, în cuvinte alese și bine simțite, aduce laude și mulțămintă prezidentului, Iosif Moldovan, pentru înțeleapta și buna conducere, iar biroului și comitetului pentru munca depusă și jertfele aduse, asigurându-i de nestrămütata încredere a membrilor Reuniunii.

Adunarea generală încă se alătură între ovații prelungite. Arad, dat ca mai sus.

Iosif Moldovan,
prezident.

Dimitrie Popovicu,
secretar general.

Acest protocol s'a cetit și autenticat.

Arad, la 18 sept. (1. oct.) 1911.

Georgiu Popovicu, Maria Precupaș, Ioan Vancu,

INFORMAȚIUNI.

Mulțămită și recunoștință publică. Din încredințarea comitetului central, care în ședința ordinară, ținută în Șiria la 22 Sept. (5 Oct. a. c.) a luat act cu recunoștință despre deosebita atențiune ce i-sa dat Reuniunii noastre învățătorești în Arad, cu ocaziunea a un. generale a XXI, ținută la 4/17 și 5/18 Sept. a. c., exprimăm profunda noastră mulțămită la toți cei ce au sărit întru întimpinarea și încurajarea învățătorilor, în special Onoratelor redacționi a foilor din localitate pentru importantele lor servicii și tinerimei inteligente în frunte cu însufleții ei conducători Dr. Cornel Iancu și Dr. Iustin Marșeu avocați, cari n'au întrelasat a îndulcii inimile și a potența însuflețirea noastră pentru cauza culturală a neamului, învrednicindu-ne de imosantul banchet și neîntrecutul concert, care, pe lângă splendidul succes moral, a rezultat fondului de editare al organului Reuniunii și suma de 50 cor. venit curat.

Iosif Moldovan, prezident.

Dimitrie Popoviciu, secretar.

✧ *Dr. Petru Pipoș membru de onoare.* Duminecă în 18 Sept (1 Oct.) a predat prezidentul reuniunii, însoțit de prim secretar, diploma de onoare savantului nostru profesor Dr. Petru Pipoș, pe lângă următoarele cuvinte bine sâmțite:

„Iubirea față de chemare și însuflețirea pentru cauzele culturale manifestate cu atâta căldură de învățătorimea noastră și în ultima adun. generală, în mare parte sunt lumină din lumina și căldură din căldură inimii Dvoastră. În aceasta constiență a lor, membrii reuniunii noastre, în parte p eponderantă elevii Dumneavoastră, aprețind roditoarea și laborioasa activitate desvoltată ca profesor și scrietor didactic-literar, în ședința festivă a adunării generale de est timp, cu unanimitate și rară însuflețire va proclamat de membru onorar al reuniunii. Când suntem fericiți, a vă pute aduce aceasta la cunoștință, prin predarea acestei modeste diplome, vă rugăm, să o primiți cu dragostea din carea sa și zâmislit și să învredniciți reuniunea noastră și de aici încolo de mult prețuita Dvoastră atențiune. Emoționați până la lacrimi de acest rar moment, din frumosul răspuns al primului nostru membru de onoare — în viața — n'am putut eternisa de cât următoarea mult zicătoare construcție:” „... nu sunt omul vanităților, nam râvnit după onoruri în viața mea, dar a fi membru onorar la reuniunea Dvoastră, carea desvoalta o activitate atât de frumoasă și căreia i-am servit cu plăcere ca membru ordinar atâția ani, îmi face plăcere“...

Noi membrii fundatori. Cu multă bucurie s'a luat act în ședința comitetului central, despre frumosul număr al membrilor

fundatori, proclamați cu însuflețire generală în adun. gener. din Arad, însărcinându-se presiul, a prevedeă, în spețial pe fiecare, cu diploma și statutele Reuniunii și anume pe Dnii: Sava Raicu, Dr. Saver Ispravnic, Gerasim Serb, Dr. Cornel Iancu, Dr. Iustin Marșeu, Traian Vațan, Dr. Romul Veliciu, Dr. Ioan Nemet, Dr. Dimitriu Popa, Constantin Don, Pavel Dobrău, Dr. Lazar Ghebeles, Dr. Emil Monța, Axente Secula și Dimitrie Bozian.

Comitetul central al Reuniunii noastre învățătoarești a ținut, Joi la 22 Sept. (5 Oct.) a c. în *Siria* (Világos), o binecercetată ședință ordinară, pentru executarea și punerea în lucrare a concluse or aduse de adun. generală. La aceasta ședință a luat parte: președintele Iosif Moldovan, secretarul Dimitrie Popoviciu, notarul Gheorghe Popoviciu, cassarul Iuliu Groșorean; preșidenții de despărțământ: Ioan Vancu, Alexiu Doboș, Mihaiu Vidu, Dimitriu Boariu, Vasiliu Iliș; membrii de comitet: Gheorghiu Petroviciu, Teodor Crechean și cassarul desp. protopopesc Arad, Petru Russu. După terminarea afacerilor, preșinții au luat parte la un prânz comun în ospătăria mare, iar după prânz la o frumoasă excursie până la frumos situata vie a Dlui Ioan Vancu.

Dr. W. Rein și activitatea sa pedagogică, admirata disertatiune a Dlui Dr. Petru Pipoș, prin care a facut mare cinste și neprețuibile servii Reuniunii noastre, am primit-o, și-i vom da publicare în organul Reuniunii, începând cu numărul viitor. În cât vom fi fericiți a primi consensul dlui disertant, comitetul a decis, a-se publică și în broșură spețială.

Solvirea taxelor. Organ: Dr. Iustin Suci, Dimitrie Popoviciu, Ioan Vancu, Alexiu Doboș, Gheorghe Frugea, Gheorghe Pleș, Teodor Lucaciu, Gherasim Balint, Moisă Mariș, Ioan Cadariu, Pavel Dîrlea, Iuliana Dîrlea, Ioan Borlea, Mihaiu Vidu, Ștefan Roja și Romul Taucean, câte 5 cor. Efrem Moldovan 25 cor. Trăian Givulescu 17 cor. Vasiliu Iliș 15 cor. Nicolae Boșcai și Ioan Tau, câte 10 cor. Gheorghe Petrișor 6 cor. Iosif Stanca 7 cor.

Taxa de membru: Trăian Vațan, Dr. Iustin Marșeu, Dr. Cornel Iancu, Sava Raicu, Dr. Sever Ispravnic, Gherasim Serb, Dr. Romul Veliciu, Dr. Ioan Nemet și Dimitrie Bozian, câte 40 cor. Ioan Vancu, Pavel Dîrlea, Iuliana Dîrlea, Ioan Borlea, G. Petrișor, Dimitrie Popoviciu, Alexiu Doboș, Gheorghe Frugea, G. Pleș, Teodor Lucaciu, Gherasim Balint, Ioan Cadariu, Ioan Crișan, Nicolae Boșcai, Mihaiu Vidu, Ștefan Roja, Sidonia Taucean, Romul Taucean, câte 5 cor. Trăian Givulescu 2 cor. 60 fileri. Efrem Moldovan și Iosif Stanca câte 4 cor.

Pentru diplomă: Gheorghe Mihuța, Gheorghe Muntean, Teodor Mișcoiu și Dimitrie Bozian, câte 2 coroane.

P. T. Domnule învățător! În practica carierei D-v. de luminători ai satelor Vă veți fi convins adeseori, că cartea de citire singură nu poate fi lectură suficientă pentru școlarii D-v. Veți fi regretat atunci, că noi românii încă n'am ajuns să punem la îndemâna copiilor, cari ne cercetează școalele, o *bibliotecă școlărească*, care să le promoveze dezvoltarea intelectuală prin produse literare folositoare și distractive.

O astfel de bibliotecă pentru copii, cum au toate popoarele civilizate, este azi o necesitate *arzuătoare*, întocmai ca hrana tru-pească, pentru că azi, când călătorim cu automobile, tren electric și suntem în ajunul cuceririi văzduhului, întregă civilizația omenească înaintază într'un tempo tot atât de grăbit. Ca să ținem cât de cât paș cu progresul celorlalte neamuri, trebuie negreșit să gustăm și asimilăm mai mult din hrana culturală, căci lectura din școală, chiar nici în cele mai ascunse cătune, nu îndeștește trebuințele și cerințele sufletești. Ceeace nu poate da școala, să încercăm a suplini prin lectură privată.

Dar sufletul neprihănit al copilului și intelectului lui necopt nu-i putem da hrana intelectuală, cu care se nutresc oamenii mari. Trecue dar o seamă de cărțicele întocmite anume pentru școlari, în care din mulțimea produselor spirituale să selecționăm numai ce ei sunt în stare să mistue.

O astfel de bibliotecă pentru școlari am de gând să inițiez cu scopul de a promova printre micuții noștri dragostea de carte, și prin ea dragostea față de literatura noastră și de neamul din care facem parte. La această lucrare de importanță educativă necontestată vreau să câștig interesul și sucursul dascălimii noastre în chipul următor:

Fiecare învățător să fie întemeietor al acestei biblioteci prin faptul, că odată pentru totdeauna contribuie cu o cvotă de 5 cor. care are să formeze baza capitalului social, de lipsă la acoperirea cheltuelilor de editură. Societarii vor desface broșurile apărute între școlarii lor, iar la osteneală vor reținea pentru ei din prețul exemplarelor vândute 30% ca rabat și interese după capitalul de 5 cor.

În chipul acesta, elevii D-v. vor ajunge la o lectură ieftină, sănătoasă, morală și în spirit românesc, prin care li-se va oțeli caracterul și îmbogăți mintea; iar cartea românească va dobândi un sprijin enorm, care va micșora numărul analfabeților.

Fiecare număr din biblioteca proiectată va cuprinde 1-2 coale de tipar format mic și se va vinde cu 6-12 fileri, amăsurat extensiunii tiparului, așa ca fiecare elev, chiar și cel mai sărac, să și-o poată cumpără. Într'un an vor apărea 12-15 numere.

Cei ce vor participa la această întreprindere culturală (și de dorit ar fi să participe toți învățătorii) vor realiza și un câștig lateral frumos. Să presupunem, că într'un an vor apărea din această bibliotecă 15 Nri à 10 fil. și un societar ar vinde 50 exemplare din fiecare număr — ceea ce se poate cu mare ușurință ar vinde 750 ex. = 75 cor. din care sumă rabatul de 30% în sumă de 22 cor. 50 fil. ar fi *remunerație* pentru osteneală și interese după 5 cor. Acest venit lateral cu sporirea numerilor ar spori și el. Dar profitul moral cine ar putea să-l calculeze!

Fac deci apel la D.-v., ca pătrunzându-vă de enorma importanță a acestei întreprinderi, să vă grăbiți a intra în șirul întemeietorilor *Bibliotecei școlărilor buni*, trimițând la adresa subscrisului până cel mult la 1 Noembrie a. c., taxa de fondare 5 cor. spre a să putea face pregătirile de lipsă, ca de sf. sărbători ale Nașterii Domnului să apără cei dintâi numeri.

În speranță, că acest apel va întimpină inimi calde și înțeleghătoare, semnez

Sibiiu, Septembrie 1911.

cu dragoste colegială:

Dr. Vasile Stan,

profesor seminarial, redactorul
„Vetrei Școlare”.

Bibliografie.

Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată. Broșura apărută sub acest titlu în tipografia „Tribuna” din Arad, din peana vrednicului nostru coleg *Iosif Stanca* din Rosia, o recomandăm în deosebita atențiune a Dilor învățători și a celor ce se interesează de soarta școlărilor, fiind de cuprins actual și foarte interesant. Prețul 1 cor.

„*Planul special de educațiune și instrucțiune*” pentru școlile populare române, cu și fără ajutor de stat, cu deosebită privire la dispozițiile art. de lege XXVII din 1907, lucrat de *Iosif Moldovan*, învățător în Arad, după înviașunirile și proiectul pregătit de *Mihail Lang* dir. preparandial în Arad. Opu! ce se va estinde pe circa 40-50 coale de tipar, va fi un mijloc de neprețuită valoare în mâna fiecărui învățător, conținând toate cele absolut indispensabile pentru învățător: Obiectele de învățământ, planul de învățământ, planuri de ore pentru școala de orice împărțire și clasă, orduri de ore, planuri de procedură particulare, cu împărțirea materialului pe săptămâni, ore și semi-ore, recvizitele de învățământ toate cu explicații trebuincioase; importanța educațiunii morale în școala populară, importanța educațiunii intelectuale, metoadele de propunere, prelegeri practice etc., etc. Prețul unui exemplar e 5 Cor. Considerând enormele cheltuieli de editare a unui asemenea op voluminos, apariția o facem pendentă dela numărul abonenților. Domnii învățători, cari doresc să sprijinească și se accelereze apariția, sunt rugați a se insinua ca abonenți la adresa: Iosif Moldovan, Arad, Tököli-tér 8.

Tiparul tipografiei diecezane, Arad.